

Elvira Godàs Vila

(Lleida, 1917 - Sant Adrià de Besòs, 2015)

Va néixer i viure en una família de mestres pels quatre costats i de forta tendència política d'esquerres. El seu pare, Frederic Godàs, i la mare, Victorina Vila, eren molt coneguts a les terres de ponent per la seva militància pedagògica (Liceu Escolar, la primera escola laica, destruïda el novembre del 1937 per les bombes dels contraris a la República i Escola Minerva) i també política (Joventut Republicana i Centre Excursionista de Lleida).

Elvira va ser la petita de 9 germans. Vivia a les dependències del Liceu escolar i abans d'estudiar música també va ser alumna en aquesta institució fundada pel seu pare, una escola que tenia per objectiu formar persones cíviques, liberals, sensibles i democràtiques.

Els seus estudis s'orientaren ben aviat per la música. Les circumstàncies socials i polítiques provocaren que també es dedicés a l'ensenyament, al mateix ofici de la seva besàvia, àvia, pare, mare i germà. Una vegada acabats els estudis de música, es va casar i se'n van anar a viure a Castellnou de Seana (Pla d'Urgell), on el seu marit, Josep Cervera, Piñol va exercir de mestre.

Amb l'esclat de l'aixecament militar contra la República, el juliol del 1936, la família va marxar de les terres lleidatanes per anar cap a Barcelona, on va exercir de mestre el seu marit. Elvira va prendre consciència de la situació social i política en què es trobava el país i va decidir-se per treballar a l'ensenyament, a l'escola primària. Cada vegada eren més necessaris els mestres, ja que molts havien anat al front a defensar la República. El setembre del 1937 fou nomenada amb caràcter interí mestra del CENU, de la Generalitat de Catalunya.

Elvira no va estudiar mai a l'Escola Normal de la Generalitat de Catalunya (1931-1939). Mai va ser una "mestra normalista" deia ella. Per això, per ser mestra va haver de superar dos exàmens durant el curs escolar 1936-1937. Va aconseguir el Certificat d'Aptitud Pedagògica i el Certificat de Català.

Fruit de la inestabilitat bèl·lica dels constants bombardejos, es varen traslladar a les Borges Blanques. A mesura que la situació es va complicar, es varen veure obligats a marxar cap a Figueres i es varen establir a Vilafant. Va realitzar tasques docents en un grup escolar.

Era una mestra molt polititzada que sempre va tenir la voluntat de construir una societat més justa i democràtica a través de l'ideari republicà, el civisme i laïcisme. Anys més tard recordava el període del CENU *a pesar de tot el que va passar, jo era feliç ensenyant. Ho recordo amb molt d'afecte. Treballàvem com podíem però segur que ho fèiem molt bé. Tot ho vam fer per amor a la democràcia i amb la idea de lluitar contra la tristesa infantil.*

Com tants catalans republicans compromesos amb la llibertat i la justícia, es van exiliar la nit que precisament Elvira complia vint-i-dos anys. Varen passar els Pirineus caminant tota la nit. Varen marxar convençuts que si es quedaven, haurien estat empresonats, depurats del magisteri i, possiblement, afusellats com havia passat amb altres companys mestres lleidatans.

Ben aviat embarcaren a bord del *Sinaia* cap a Mèxic amb l'ajuda econòmica dels quàquers. A Mèxic podem parlar d'una primera etapa (1939-1942) en què treballà a l'escola rural a Mérida (Yucatán) i en què va impulsar el primer centre educatiu per a adults, l'*Academia Cervantes*.

A causa de la mort prematura del seu marit, es va traslladar amb els fills a Ciutat de Mèxic. S'iniciava una segona etapa que va anar del 1942 al 1972. A part de les classes de música i cantar a l'Orfeó Català, el 1951 va fundar el *Colegio Infantil Andersen* i el 1956, el Jardí d'Infants Juan Ramón Jiménez. Va ser professora de música al *Colegio Franco-Mexicano* fins que va tornar per primera vegada a Catalunya.

A Catalunya i abans de tornar a Mèxic, va fundar amb el seu germà Frederic i la seva cunyada, Felisa Bastida, la llar d'infants Petit Món a Castelldefels, una escola que ben segur es va esforçar per posar a la pràctica les idees apreses al *Liceo Escolar*. De totes maneres, Elvira va decidir tornar a Mèxic per treballar al *Colegio Las Vizcainas* (1975-1980), un centre dirigit per Mercedes Gili de Pereña, també catalana i refugiada.

Ja en democràcia, el fet de tenir el títol de mestra del CENU va ser ocasió d'oferir-li la possibilitat el 1978 de retornar a Catalunya com a professora de català a l'escola Prim de sant Adrià de Besós. Hi va exercir més enllà de jubilació, fins el 1987, perquè l'escola li va demanar, atesa la seva vàlua pedagògica.

Salomó Marquès i Sureda

Text elaborat per a l'exposició "De la República a l'exili: els camins de les mestres" a la Biblioteca del Campus Barri Vell de la Universitat de Girona del 07/03/2023 al 23/06/2023.

Més informació a DUGiDocs: <https://dugi-doc.udg.edu/handle/10256/22658>